Lietas Nr. A420316013
Lietas arhīva Nr. SKA-0275-15

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 17.jūnijā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese I.Skultāne

tiesnese D.Mita

tiesnese L.Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par valsts AS „Privatizācijas aģentūra" valdes 2013.gada 15.janvāra lēmuma Nr.8/35 atzīšanu par prettiesisku daļā, sakarā ar valsts AS „Privatizācijas aģentūra" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 31.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts AS „Privatizācijas aģentūra" (turpmāk – aģentūra) valde ar 2013.gada 15.janvāra lēmumu Nr.8/35 „Par valsts dzīvojamās mājas /adrese/, izsoles pieteikumu iesniegšanas rezultātiem un pirkuma līguma slēgšanu" (turpmāk – aģentūras lēmums) cita starpā atzina /pers. B/ privatizācijas pieteikumu uz valsts dzīvojamās mājas /adrese/ (turpmāk arī – objekts) izsoles pirmo kārtu par atbilstošu izsoles noteikumiem saskaņā ar pievienoto atzinumu (lēmuma 1.punkts); apstiprināja objekta izsoles pretendentu sarakstu (lēmuma 9.punkts); nolēma noslēgt pirkuma līgumu ar /pers. B/ par objektu pēc pilnas samaksas – 2472,98 sertifikāti – veikšanas (lēmuma 10.punkts); nolēma pārskaitīt valsts AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" naudas uzkrāšanas kontā /pers. B/ samaksāto drošības naudu (lēmuma 11.punkts).

[2] Pieteicējs /pers. A/ vērsās administratīvajā tiesā, lūdzot atzīt par prettiesisku aģentūras lēmuma 1., 9., 10. un 11.punktu, uzskatot, ka aģentūra /pers. B/ nepamatoti atzina par pirmās kārtas pretendentu uz dzīvokļa privatizāciju, jo viņš dzīvoja dzīvoklī, par kuru īres līgums bija noslēgts vairāk nekā piecus gadus pēc dzīvojamās mājas denacionalizācijas. Tā kā izsolei nekvalificējās neviens no otrās kārtas pretendentiem, tad izsolei kvalificējās pieteicējs kā vienīgais trešās kārtas pretendents, un objekts bija jāpārdod pieteicējam.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar aģentūras apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2014.gada 31.jūlija spriedumu pieteikumu apmierināja.

Apgabaltiesas spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Lietā izvērtējams, vai aģentūra pareizi piemēroja likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" (turpmāk – Privatizācijas likums) 15.panta pirmo daļu, atzīstot /pers. B/ par atbilstošu pirmās kārtas pretendentu.

Minētais pants reglamentē secību, kādā tiek privatizēts neizīrēts dzīvoklis vai viendzīvokļa māja. Panta pirmā daļa noteic priekšrocības konkrētam personu lokam privatizēt atklātā izsolē dzīvokli. Šādas priekšrocības ir tām fiziskajām personām, kuras īrē dzīvojamo telpu denacionalizētās vai likumīgajiem īpašniekiem atdotajās mājās un kurām īres līgums noslēgts pirms šo māju denacionalizācijas vai atdošanas īpašniekam. Panta pirmās daļas apakšpunkti atsevišķi izdala divas grupas no minēto personu loka. Pirmkārt, pret kurām vērstas prasības tiesā par dzīvojamās telpas īres līguma izbeigšanu. Otrkārt, ja ir likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums par personu izlikšanu no denacionalizētās vai likumīgajam īpašniekam atdotās mājas. Uz abām minētajām grupām ir spēkā nosacījums, ka īpašniekam nav pienākuma ierādīt citu līdzvērtīgu dzīvojamo telpu.

Privatizācijas likuma mērķis ir vispirms ļaut iegādāties neizīrētu dzīvokli tām personām, attiecībā uz kurām izpildās obligātie nosacījumi. Pirmkārt, tās dzīvo denacionalizētajos vai īpašniekiem atdotajos īpašumos, otrkārt, īres līgumi noslēgti pirms īpašumu atdošanas. Šis mērķis vērsts uz to, lai personas, kuras dzīvoja un dzīvo atdotajos īpašumos, varētu iegūt īpašumā dzīvojamo telpu, jo ēku atdošanas īpašniekiem rezultātā šīm personām nav tiesību uz īrētās dzīvojamās telpas privatizāciju.

Privatizācijas likuma 15.panta pirmās daļas 2.punkts nav tulkojams paplašināti, kā to izdarījusi aģentūra. Proti, ka priekšrocība iegādāties atklātā izsolē dzīvokli ir jebkurai personai, kura īrē dzīvokli atdotajos īpašumos, neatkarīgi no tā, vai īres līgums noslēgts pirms vai pēc īpašuma atdošanas īpašniekam. Līdz ar to aģentūrai bija pienākums pārbaudīt, vai /pers. B/ ģimene dzīvojamās telpas īres līgumu bija noslēgusi pirms ēkas atdošanas īpašniekam.

[3.2] Lietā nepastāv strīds, ka dzīvojamā māja, kurā dzīvokli īrēja /pers. B/, bija denacionalizēta ar 1992.gada 25.februāra lēmumu un 1995.gadā nodota īpašumā tās likumīgajam īpašniekam. /pers. B/ ģimenes locekle īres līgumu noslēdza 2001.gada 21.decembrī, bet /pers. B/ dzīvoklī deklarējās 2002.gada 17.janvārī. Šie apstākļi aģentūrai bija zināmi un tai nebija pamata atzīt, ka /pers. B/ atbilst Privatizācijas likuma 15.panta pirmās daļas 2.punktā minētajam personu lokam.

[4] Par apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedza aģentūra, norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[4.1] Tiesa nepamatoti sašaurinājusi Privatizācijas likuma 15.panta pirmās daļas 2.punkta tvērumu.

Tiesa nav ņēmusi vērā minētā panta pirmās daļas vēsturisko redakciju, kas ļauj nošķirt likumdevēja sākotnējo ieceri no tagadējās. Ar 2005.gada 23.marta grozījumiem Privatizācijas likumā likumdevējs mainīja savu ieceri attiecībā uz to personu loku, kuriem ir tiesības piedalīties valstij piederošā īpašuma izsolē, piešķirot šādas tiesības arī iedzīvotājiem, kuri ar tiesas spriedumu ir izliekami no denacionalizētām vai īpašniekiem atdotām mājām bez citas platības ierādīšanas, kā atsevišķu kritēriju neizvirzot nosacījumu, ka persona īres līgumu ir noslēgusi pirms dzīvojamās mājas atdošanas.

[4.2] Tiesību normu iztulkošanas metodes jāpiemēro atkarībā no iztulkošanas nepieciešamības. Konkrētajā gadījumā, pielietojot gramatisko iztulkošanas metodi, nepaliek vairākas tiesību normas iespējamās nozīmes. Līdz ar to aģentūrai nebija nepieciešams piemērot citas iztulkošanas metodes, lai nonāktu pie tiesiska un taisnīga rezultāta attiecībā pret /pers. B/ un pieteicēju. Interpretācija atbilstoši likuma mērķim nepieciešama tikai tad, ja piemērojamā tiesību norma ar pietiekošu skaidrību nenosaka tiesiskos apstākļus un tiesiskās sekas.

[5] Paskaidrojumā par kasācijas sūdzību pieteicējs paudis viedokli, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots.

Motīvu daļa

[6] Privatizācijas likuma 15.panta pirmā daļa noteic, ka dzīvokli, par kura lietošanu nav noslēgts dzīvojamās telpas īres līgums, publiski piedāvā privatizēt atklātā izsolē. Tajā vispirms piedalās fiziskās personas, kuras:

1) īrē dzīvojamo telpu denacionalizētās vai likumīgajiem īpašniekiem atdotās mājās, pamatojoties uz dzīvojamās telpas īres līgumu, kas noslēgts pirms šo māju denacionalizācijas vai atdošanas bijušajiem īpašniekiem, un pret kurām vērstas prasības tiesā par dzīvojamās telpas īres līguma izbeigšanu un īpašniekiem nav pienākuma ierādīt šīm personām citu līdzvērtīgu dzīvojamo telpu saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" noteikumiem;

2) ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir izliekamas no denacionalizētas vai likumīgajam īpašniekam atdotas mājas un īpašniekam nav pienākuma ierādīt šīm personām citu līdzvērtīgu dzīvojamo telpu saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri"

noteikumiem.

[7] Kasatore norādījusi, ka, atzīstot /pers. B/ par atbilstošu dzīvokļa izsoles pirmajai kārtai, piemērojusi Privatizācijas likuma 15.panta pirmās daļas 2.punktu, tā iztulkošanā izmantojot gramatisko un vēsturisko tulkošanas metodi.

Var piekrist kasatorei, ka gramatiski minētā norma, aplūkojot tikai tās tekstu, tiešām nenoteic prasību, lai izliekamā persona denacionalizētajā mājā dzīvotu, pamatojoties uz īres līgumu, kas noslēgts līdz mājas denacionalizācijai. Savukārt, apgalvojot, ka vēsturiskās iztulkošanas ceļā ir secināma likumdevēja griba paplašināt to personu loku, kam ir pirmās kārtas tiesības piedalīties izsolē, kasatore nav norādījusi uz tiem apstākļiem vai avotiem, kas nepārprotami liecinātu par šādu gribu. Tas vien, ka 2005.gadā 15.panta pirmā daļa papildināta ar 2.punktu, nenorāda, ka likumdevējs gribējis īpašu aizsardzību attiecināt arī uz tādām personām, kuras denacionalizētā mājā iemitinājušās jau pēc tās atdošanas īpašniekam.

Priekšlikums 2005.gadā papildināt Privatizācijas likuma 15.panta pirmo daļu ar 2.punktu tika iesniegts uz likumprojekta otro lasījumu, nenorādot šāda priekšlikuma pamatojumu. Arī Saeimas sēdē, apspriežot šo likumprojektu, debates nav notikušas. Līdz ar to likumdevēja griba, kādu to uzsver kasatore, nav skaidri izteikta (*sk. www.saeima.lv*).

Turklāt atbilstoši jauktajai tiesību normu iztulkošanas mērķa teorijai, kas ir vadošā iztulkošanas mērķa teorija mūsdienu demokrātiskas tiesiskas valsts tiesiskajā sistēmā, tiesību normu piemērotājam, pamatojoties uz likumdevēja vēsturisko gribu, nepieciešams noskaidrot, kāda jēga var būt likumam šodien tā saprātīgā izpratnē, pieņemot to, ka likumam sevī jāietver saprātīgs, lietderīgs un taisnīgs jebkura tiesību jautājuma regulējums (*sk. Rezevska D. 17.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 268.lpp.*).

[8] Administratīvā procesa likuma 17.panta trešā daļa noteic, ja, interpretējot tiesību normu pēc dažādām metodēm, iespējams nonākt gan pie rezultāta, kas atbilst tiesību sistēmai, gan pie rezultāta, kas ir pretrunā ar kādu tiesību normu, lieto to interpretācijas metodi, kuras rezultāts konkrētajā gadījumā atbilst tiesību sistēmai.

[9] Likums „Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā", kas noteic, kuri īpašumi un kādā kārtībā atdodami bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, vienlaikus risina arī denacionalizētajos namos dzīvojošo īrnieku sociālās garantijas (*sk. likuma 4.sadaļu*). No minētā likuma nepārprotami izriet, ka šādas garantijas attiecas uz tiem īrniekiem, kas denacionalizētajos namos dzīvoja un bija noslēguši īres līgumus ar namu līdzšinējiem valdītājiem līdz to atdošanai īpašniekiem. Proti, likumdevēja griba bija noteikt īpašu aizsardzību tieši tām personām, kas dzīvoja šajos namos līdz to atdošanai bijušajiem īpašniekiem („pirmsreformas īrnieki") (*sal. Augstākās tiesas 2011.gada 28.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA?198/2011 9.-13.punkts*).

Šādu īrnieku sociālā aizsardzība ietver palīdzību viņu dzīvokļa jautājumu risināšanā, jo namu denacionalizācijas dēļ, kas nebija atkarīga no īrnieku gribas, viņiem zuda iespēja privatizēt dzīvokli, kāda būtu bijusi, ja nams nebūtu denacionalizēts.

[10] Konkrēti pasākumi palīdzībai dzīvokļa jautājumu risināšanā iepriekš minētajiem īrniekiem noteikti, pirmkārt, likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14.panta septītajā daļā (nodrošināt ar dzīvokli pirmām kārtām) un $26.^1$panta pirmās daļas 1.punktā (piešķirt vienreizēju dzīvojamās telpas atbrīvošanas pabalstu). Minētajās normās noteikts, ka uz šādu palīdzību var pretendēt personas, kuras dzīvo denacionalizētā vai likumīgajam īpašniekam atdotā mājā un lietojušas dzīvokli līdz īpašuma tiesību atjaunošanai.

Attiecībā uz šo palīdzības veidu denacionalizēto māju īrniekiem Augstākās tiesas judikatūrā nostiprinājusies atziņa, ka ir svarīgi konstatēt, vai īrnieks lietoja dzīvokli denacionalizētajā mājā līdz īpašuma tiesību atjaunošanai (*sk. Augstākās tiesas 2007.gada 4.oktobra spriedumu lietā Nr.SKA-381/2007 13.1.punktu, 2011.gada 28.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-198/2011 11.punktu un 2014.gada 15.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-162/2014 7.punktu*).

Otrkārt, arī Privatizācijas likuma 15.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktās tiesības neizīrētu dzīvokļu izsolē pirmajā un otrajā kārtā piedalīties personām, kas īrē dzīvojamo telpu denacionalizētās vai likumīgajiem īpašniekiem atdotās mājās. Gan šā panta pirmās daļas 1.punktā, gan otrās daļas 2.punktā ir norādīts, ka priekšrocības piedalīties izsolē ir tieši tiem denacionalizēto un īpašniekiem atdoto namu īrniekiem, kuriem īres līgumi bija noslēgti pirms šo māju atdošanas.

Līdz ar to, ņemot vērā nepārprotamu likumdevēja gribu aizsargāt tieši tos denacionalizēto un īpašniekiem atdoto namu īrniekus,

kuri minētajos namos dzīvoja jau pirms to atdošanas īpašniekiem, kā arī skatot Privatizācijas likuma 15.panta pirmo daļu kopsakarā ar otro daļu, nav rodams kā saprātīgs, lietderīgs un taisnīgs tāds risinājums, kādu piedāvā aģentūra, proti, ka 15.panta pirmās daļas 2.punktā likumdevējs būtu vēlējies priekšrocības piedalīties izsolē piešķirt arī tādām personām, kuras iemitinājušās denacionalizētā namā jau pēc tā atdošanas īpašniekam un noslēgušas īres līgumu ar šo īpašnieku, zinot, ka nams pieder privātpersonai, nevis valstij vai pašvaldībai (*sal. Augstākās tiesas 2007.gada 4.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-381/2007 13.1.punkts; 2014.gada 15.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA?162/2014 7.punkts*).

[11] Ievērojot minēto, Privatizācijas likuma 15.panta pirmās daļas 2.punkts ir interpretējams sistēmiski un teleoloģiski, tādējādi nonākot pie rezultāta, kas atbilst tiesību sistēmai.

Apgabaltiesa minēto normu interpretējusi pareizi un nonākusi pie pareiza rezultāta.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta ceturto daļu, 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 31.jūlija spriedumu, bet valsts AS „Privatizācijas aģentūra" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	I.Skultāne
Tiesnese	*(paraksts)*	D.Mita
Tiesnese	*(paraksts)*	L.Slica